

શ્રી જૈનધર્મપ્રકાશ

JAIN DHARMA PRAKASH

પુસ્તક ક્ર. કું. ભાગશર શુદ્ધિ. ૧૫ સંવત ૧૯૪૭, અક ૯૩.

માલિની

પ્રશમ રસ નિમગ્ન, દૃષ્ટિયુગ્મ પ્રસન્ન;
વદન કમલ મંકઃ કામિની સંગ ગૂન્યઃ
કર યુગમપિ યત્તે, શસ્ત્ર સંબંધ વંધ્ય
તદસિ જગતિ દેવો, વીતરાગ સ્ત્વમેવ ॥૧॥

પ્રગટ કર્તા.

શ્રી જૈનધર્મપ્રસારક સભા
ભાવનગર.

અમદાવાદમાં.

“એલો વર્નાક્યુલર પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં”

શા. નથુભાઈ રતનચંદે છાપી પ્રસિદ્ધ કર્યું.

શક ૧૮૧૨.

સત ૧૮૬૦.

મૂલ્ય વર્ષ ૧ નો. ૩૧-૦-૦ અગાઉથી પોસ્ટેજ ૩૦-૩-૦ ગ્રાહ

છુટકે અક એકના ૩૦-૨-૦

અનુક્રમણિકા.

વિષય	પૃષ્ઠ
૧ પ્રભોત્તર (લખનાર મુનીરાજ શ્રીઆ-મારામજી)	૧૨૯
૨ ચરચાપત્ર (લખનાર જંની છયાલાલ દેરખનગર)	૧૩૪
૩ શ્રી વજ્રસ્વામીનું ચરિત્ર.	૧૪૮
૪ પ્રતીકમણ.	૧૪૯
૫ વર્તમાન ચરચા (શ્રી મુર્શીદાબાદમાં સમવસરણનો મહોત્સવ).	૧૪૪

ખાસ સૂચના.

જ્ઞાનનું બહુ માન જ્ઞાનાવરણી કર્મનો ક્ષય કરે છે અને જ્ઞાનની આસાતનાથી જ્ઞાનાવરણી કર્મ બંધાય છે માટે ચોપાનીઆને રખડતું ન મેલતાં ઊંચે આસને મુકવું અને આવંત લક્ષપુર્વક વાંચી યથાશક્તિ ધર્મ કાર્યમાં પ્રવર્તવું.

ગ્રાહકોને ચેતવણી.

જે ગ્રાહકોનું લવાજમ નહીં આવેલું તેમની ઉપર પલ લખી પોસ્ટ ખર્ચ કર્યો છે તો હવે બીન વિલંબે લવાજમ મોકલાવવું. લવાજમ મોકલનારા ગ્રાહકોને ભેટ તરીકે જે બુક આ વર્ષમાં આપવાની છે તેનો લાભ મોકલ લવાજમ મોકલનારાને મળી શકશે નહીં. અમારા પરદેશના એજંટોના નામ ગયા અંકમાં આપેલાં છે. ઉપરાંત નીચે જણાવેલા એજંટોને ભરવાથી પણ અમને પહોંચશે.

શ્રી વડોદરા-ઝવેરી, સરૂપચંદ ધોળોદાસ, સુલતાનપુર.

શ્રી માંડવી, કચ્છ-શા. જેવંત વીજપાર, ઠે. આખા બજાર.

શ્રી ભુજ, કચ્છ-શા. દેવસીભાઈ હીમચંદ.

શ્રી વેરાવળ.-શેઠ. ગણેશ વેલજી.

શ્રી પોરબંદર-શેઠ. દેવકરણ ઝવેરચંદ.

શ્રી બડનગર, માળવા-શા. નથુભાઈ નાગશી.

શ્રી જળગામ, ખાનદેશ-શા. રામચંદ જીવરાજ.

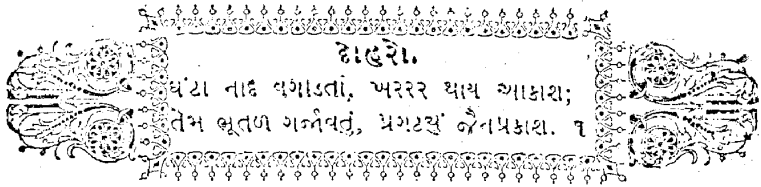
જાહેર ખબર.

શ્રી વધરાજનો રાસ. કિંમત છ આના.
શ્રી ખારેજવાળા યતિ ઋષભવિજયજી કૃત ચાર ખંડ અને પદ દોષ સંયુક્ત વાંચનારના મનને રસ ઉત્પન્ન કરે તેવા નીચે સહી કરનાર તરફથી છપાઇને દુકાણે દેવામાં ખાર પડશે. જાહેર તેણે પલદારા ખબર આપવી. પાછળથી કિંમત વધારે બેસશે.
શ્રી જીન ખાળાદય સભા તરફથી વાડીલાલ ચોધ વહોરા.

મુ. ખારેજ.

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

JAIN DHARMA PRAKASH.

પુસ્તક ૬ કું શક ૧૮૧૨. કાર્તિક શુદ્ધ ૧૫. સંવત ૧૯૪૭. અંક ૯મો.

પ્રશ્નોત્તર.

અનેક ગુણ સંપન્ન શ્રીમન્મહારાજ શ્રી આત્મારામજી

(આનંદવિજયજી) એ વંગાળાની એશીયાટીક

સોસૈટીના સેક્રેટરી ડાક્ટર હોર્નેલના

પ્રશ્નોના આપેલા ઉત્તરો.

શ્રી મન્મુનીરાજશ્રી આત્મારામજી મહારાજ તરફથી તૈયાર કરનામાં આવેલું જૈનમતવૃક્ષ છપાયાથી તેની એક નકલ યાકતર હોર્નેલ ને મોકલવામાં આવી તે ઉપરથી તેણે કરેલા પ્રશ્નો ઉત્તર સહીત આ નીચે દાખલ કર્યા છે.

૧ પ્રશ્ન—જૈનમત વૃક્ષને એસા લીખા હૈ“૬ શ્રી સંભૂતિવિજયશોભદ્રમૂરિ વૌરાત્ ૧૪૮ વર્ષે દેવલોકે. ૭ શ્રી સંભૂતિવિજયમૂરિ

१३०

श्री जैनधर्म प्रकाश.

श्री भद्रबाहुमूरि वीरात् १७५ स्वर्ग. भद्रबाहुस्वामी तीन छेद ग्रंथ उद्धृता और दशनिर्गुणित और भद्रबाहु संहिताका कर्त्ता. उपसर्ग हरस्तोत्रका कर्त्ता ॥ ईशमे कुछ दोप आशय पड़ता है. प्रथम छेदे आंकमे 'संभूतिविजय'नी पासेधी 'य' अक्षर लुप्त हो गया लगता है. और संभूति विजय श्रुकर छेदे और सातवे होना आंकमे लिखा गया है? श्रुके एक पण्ट पट्ट उपविष्ट होगये है. संभूतिविजय छान दपे निर्वाण्य प्राप्त हुआ है? श्री सगंभवसूरिके पट्टपर छान उपविष्ट हुआ और श्रुणभद्र किसके पट्टपर उपविष्ट हुआ?

१ उत्तर—६ वे आंकमे प्रथम संभूतिविजय छतना अक्षर लिखा है सो दोषकही भूत है. यहाँ न आछिगे. और ७ वे आंकमे 'वीरात् १७५ स्वर्ग' लीया है सो १७० आछिये. सप्तमे पट्ट उपर संभूतिविजय और भद्रबाहु दोनोंही एक साथ स्थापन हु अये एज बारमे दोनोंका नाम एक साथ लिखा है और दोनोंका एकही पट्ट नीचे आता है सो संभूतिविजय वीरात् १५६ तदनु १४ वर्ग छोटे आकार १७० वर्गे भद्रबाहुवारी १५६.

भद्रबाहु स्वामी तीन छेद ग्रंथ आवात् १ कल्प (वृद्धत् ३६५) २-१ वदार् सूत्र आन दश श्रुत स्कंध तथा दशनिर्गुणित (१ आचार्यक निर्गुणित ३ उत्तराध्ययन निर्गुणित ४ व्याख्यारांग निर्गुणित ५ सूत्र कृतांग निर्गुणित ६ दशाश्रुत स्कंध निर्गुणित ७ वृद्धत् ३६५ निर्गुणित ८ व्यवहारसूत्र निर्गुणित ९ सूत्र प्रवृत्ति सूत्र निर्गुणित १० ऋषि भाषित सूत्र निर्गुणित भद्रबाहु संहिता तथा उपसर्गद्वय स्तोत्रका कर्त्ता.

श्री सगंभवसूरिके स्वर्ग पिछे श्री यशोभद्रशुरि पट्टपर जेडे. श्रुणभद्र यह संभूतिविजयका शिष्य और भद्रबाहुछेके पट्टपर जेडे. किसी एक पट्टावणीमे ऐसा लीया है कि संभूतिविजयके पट्टपर जेडे तथा किसी एक पट्टावणी में ऐसा लेख है कि दोनों होके पट्टपर जेडे.

२ प्रश्न—८ वे आंकमे जे श्री श्रुणभद्रके विषयमे लिखित है कि प्रथम गारा वारीही दुर्मिसा कुछ और नंदराज्य करताया सो अन्य पुरतके में (श्री हेमचंद्राचार्य के परिशिष्ट ग्रंथमे) श्री भद्रबाहु के विषयमे कहा गया है.

उत्तर—श्री भद्रबाहु के स्वर्गमे श्रुणभद्रछे विद्यमान थेईस वास्ते

प्रश्नोत्तर.

१३१

श्री हेमचंद्राचार्यल्लका कथन सत्य है और स्थूणभद्रल्लके समयमें आराव-
र्षी दुकाण पया सो वी सत्य है.

उ प्रश्न—८ वे अंकमें स्थूणभद्रल्लका निर्वाण वीरात् २२५ वर्षमें
कहा गया है. परंतु अन्य पुस्तकमें मेंने २१५ देखा है.

उत्तर—हमारे पास ओक पुराणे संवत्की लिप्पी हूँ पट्टावणी है
उसमें २२५ वर्षे स्वर्ग लिखा है. और दूसरी. तापगच्छकी पट्टावणी धर्म
सागरोपाध्याय हूँ है उसमें २१५ वर्षे स्वर्ग लिखा है. सो सत्य मालुम
होता है. और २२५ जे अंक है सो प्राय करके ओकेके स्थानमें हूँ ला हो
गया होगा ऐसा हम अनुमान करते हैं.

४ प्रश्न—५ वे अंकमें लिखा है कि श्री सत्यंभव स्वामी, दश
वैकाणिक सूत्रका कर्ता है. परंतु ऋषिमंडल सूत्र नाम पुस्तकमें लिखा है कि
श्री दशवैकाणिक सूत्र श्री भद्रपालुका रसा हूँ है.

उत्तर—श्री दशवैकाणिक सूत्रका कर्ता श्रीसत्यंभवसूरिल्ल लिखा है
सो सत्य है. क्योंकि जो भद्रपालुका सूत्रमें कैमरेदि लिखा है. तथा श्री
भद्रपालुका स्वामी आपनी रसा हूँ श्री दशवैकाणिकसूत्रकी नियुक्तिमें लिख-
ते हैं कि दशवैकाणिक सत्यंभव स्वामीकी करी हूँ है. औरभी धरे शास्त्रोंमें
ओहीन कथन है. और आज काव सधने जैन धर्माओमें ओहीन बात
प्रसिद्ध है. और ऋषिमंडलनामा सूत्र कर्त्ताने किस अभिप्रायसे कहा होमा
सो हमको मालुम नहीं है.

५ प्रश्न—८ में अंकमें दो नाम लिगे हैं. “महागिरि और सुहस्ति”
क्याये होना ओकही समय श्री स्थूणभद्रके पट्टेनियुक्ति हूँ? और सुहस्ति
ल्लका निर्वाण वीरात् २८१ वर्षे लिखा है तो का उसकी प्रधानता ७६ वर्ष
रही है? मेंने और पुस्तकमें २६५ वर्ष देखा है और नय होना ओकही
वर्षमें स्थूणभद्रके पट्टेनियुक्ति नहीं हूँ है तथुत होनाका नाम ओकहि
अंकमें कथु लिगे गये. मेंने प्रथम् प्रथम् नामकी टोर्क नगे देगे है.

उत्तर—नय श्री आर्य महागिरील्ल ४६ वर्षके हूँ तथ श्री आ-
र्य सुहस्ती स्वामीने आपनी ३० वर्षकी उमरमें दिक्षा ग्रहण करी. आर्य
महागिरील्ल ४० वर्षतक (आपनी ७० वर्षकी उमर तक) सामान्य पर्यायमें
रहे और आर्यसुहस्ती स्वामी २४ वर्ष तक (आपनी ५४ वर्षकी उमर-
तक) सामान्य पर्यायमें रहे और आचार्यपद होनाओंही ओक साथ मिला.

૧૩૨

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

આચાર્યપદે ૩૦ વર્ષ તક રહા પિછે આર્ય મહાગિરિજી સ્વર્ગકેદુઓં પ્રાપ્ત
ઔર આર્યસુ હસ્તીસ્વામી ઉગરમેં ૧૬ વર્ષ છોટે હોનેસેં ૩૦ વર્ષ તક-
તો સાથડી આચાર્યપદમેં રહે ઔર ૧૬ વર્ષ ઉતોંકે સ્વર્ગવાસ પિછે રહે.
સર્વ ૪૬ વર્ષતક આચાર્યપદપર રહે. ઔર ખરતર ગચ્છકી પટ્ટાવળીમેં દો-
નોંકા પૃથક્ પૃથક્ પટ્ટ સિખા હૈ પરંતુ તપગચ્છકી પટ્ટાવળીમેં તો દોનોં-
કાં એકહી પટ્ટપર સિખા હૈ. ક્યોંકિ ઈન દોનોંસેંહી દો પટ્ટાવળીયાં શર
હોતી હૈ. આર્ય મહાગિરિજીસેં ને પટ્ટાવળી શ્રીનંદીસૂત્રમેં સિખી હૈ સો
શર હુઈ હૈ. ઔર આર્ય સુદસ્તીસ્વામીસેં ને પટ્ટાવળી કલ્પસૂત્રમેં સિખી
હૈ સો શર હુઈ હૈ. ઈસ વાસ્તે દોનોંકાં એકહી પટ્ટમેં ગીને હૈ.

આર્ય મહાગિરિજી શ્રી વીરાત્ ૨૪૫ વર્ષે સ્વર્ગ તથા આર્ય સુદસ્તિ
સ્વામી તદનુ ૧૬ વર્ષ પીછે અર્થાત્ શ્રી વીરાત્ ૨૬૧ વર્ષે સ્વર્ગ હુઐ. ઓ
૨ આપને ને વીરાત્ ૨૬૫ વર્ષે સ્વર્ગ શ્રી સુદસ્તી સ્વામીકા સિખાહે સો
ખરતર ગચ્છકી પટ્ટાવળી મેં હૈ ક્યોંકિ ઉશ પટ્ટાવળી વાલોને શ્રી સ્થૂલભદ્ર
જીકો ચાર વર્ષ જ્યાદે ગીનેહે સ્થૂલભદ્રજીકા સ્વર્ગે ઉસ પટ્ટાવળી વાલોને
૨૧૯ સિખેહે ઔર તપગચ્છકી પટ્ટાવળીવાલોને ૨૧૫ લીખે હૈ ઈસવાસ્તે
ચાર વર્ષકા દુઈ હૈ. પરંતુ હમકોં ઉપરલા સંવત ૨૬૧ યથાર્થ માલમ હોતા
હૈ. ઔર ૨૯૧ કા સંવત ને વૃક્ષમેં સિખા હૈસો લેખક દોષ હુવા હૈ.

૬ પ્રશ્ન—૯ વેં એકમેં સિખા હૈકિ “ મહાગિરીકા શિષ્ય બહુજ
તિનકા શિષ્ય ઉમાસ્વાતી પરંતુ આપને એક પત્રમેં મેરે પર સિખા હૈ
કિ ઉમાસ્વાતિ અલિસ્સહકા શિષ્ય થા.

ઉત્તર—શ્રી આર્ય મહાગિરિકા દો શિષ્ય બહુજ ઔર અલિસ્સહ હૈ
ઔર અલિસ્સહકા શિષ્ય ઉમાસ્વાતિ હૈ પરંતુ અલિસ્સહકા નામ બહુજકી
સાથ સિખના ભૂત ગયા હૈ.

૭ પ્રશ્ન—૧૦ વેં એકમેં સિખા હૈકિ સુસ્થિત, સુપ્રતિયુદ્ધ યહાં
સેં નિર્ગ્રય ગચ્છ : નામ કૌટિક ગચ્છ દુસરા હુઆ. વીરાત્ ૩૦૬ વર્ષ
પત્રવત્તસૂત્ર કર્તા શ્યામાચાર્ય સુરિ” યહાં વીરાત્ ૩૦૬ વર્ષે ઈશકા સંયત્ર
કૌટિક ગચ્છમેં હૈ વા શ્યામાચાર્યસેં ? યદિ શ્યામાચાર્યસેં સંયત્ર હૈ તો શિ-
રશંકા આતી હૈ ક્યોંકિ પહેલે આપને મેરેવાસ સિખા હૈકિ શ્યામાચાર્યકા
નિર્ગાણુ વિરાત્ ૩૫૩ વર્ષે દુઆ.

ઉત્તર—ઉમાસ્વાતિ વાચકકા શિષ્ય શ્યામાચાર્ય હૈ અંદર ઉત્તકા પેરા.

પ્રશ્નોત્તર.

૧૩૩

તે ૩૭૬ વર્ષે સ્વર્ગે છે. કિસી પટ્ટાવળીમે ૩૦૬ કા સંવત લિખાઈ તથા કિસી એક પટ્ટાવળીમે ૩૫૩ કામી સંવત લિખાઈ પરંતુ ૫૬ ૩૭૬ કા સંવત થયાર્થે માનુંમ હોતા છે ઔર ૫૬ આંક સ્વામાચાર્યજી કે સાથ સંબંધ રખતા છે. નાન્યત.

૮ પ્રશ્ન—ગચ્છ ઔર કુળ ઔર શાખા ઔર ગણુ કિસ કિસકો કહેતે છે. ઈન ચારોમેં કયા ભેદ છે.

ઉત્તર—ગચ્છ ઔર ગણુ પ્રાય દોનો એકાર્થ વાચક છે. જો ગણુકા અર્થે છે સોઈ અર્થ ગચ્છકાહે ઔર ઈનકે અર્થે શ્રી કલ્પ સુતકી પુરાણી દીકા સંદેહ વિપૌષધિનામા ગ્રંથમે ઔસે કહે છે યતઃ કુલ્મેકાચાર્ય સંતતિઃશાસ્ત્રાસ્તુતસ્યામેવસંતતૌ પુરૂષવિશેષાણાં વ્યથગન્ધવાઃએકવાચના ચારયતિ સમુદાયોગણઃઈત્યાદિ. “એક આચાર્યની સંતતીને કુળ કહીએ તેજ સંતતિને વિષે કોઈ પુરૂષ વિશેષના પ્રયત્ન પ્રયત્ન વંશને શાખા કહીએ અને એક વંશના તથા આચારવાળા યતિના સમુદાયનો ગણુ કહીએ અથવા શાખા વિવક્ષિત આદ્ય પુરૂષના સંતાનને શાખા કહીએ જેમ વૈર સ્વામિથી વૈર નામે શાખા પ્રચરીત છે. અને કુળ તેમજ કિશોરના પૃથક પૃથક વંશને કહીએ. જેમ ચાંદ્રકુળ, નામંદ્રકુળ વિગેરે.

૯ પ્રશ્ન—જૈનમત વૃક્ષમેં પરંપરા ઐસી લિખીદે “૩૨ શ્રીયશોદેવ ૩૩ શ્રી વિમળચંદ્ર ૩૪ શ્રી જીવોત્તન ૩૫ શ્રી સર્વદેવ” પરંતુ તપા ગચ્છકી પટ્ટાવળી જો મેરે પાસ છે ઉશમેં ઐસી પરંપરા લિખીત હૈકિ “યશોદેવ પ્રભુમત મોનદેવ વિમળચંદ્ર જીવોત્તન, સર્વદેવ” યહાંય શોદેવ ઔર વિમળ ચંદ્ર કે મધ્યમેદો નામ અધિક હૈ.

પુનરપિ ખરતર ગચ્છકી એક પટ્ટાવળીમેં પરંપરા ઐસી લિખી હૈકિ “યશોભદ્ર, વિમળચંદ્ર, દેવ, નેગિચંદ્ર ઉવોત્તન, વર્ધમાન” યહાં બી દો નામ અધિક હૈ પરં વિમળચંદ્ર ઔર જીવોત્તન મધ્યે.

ઉત્તર—જૈનમત વૃક્ષમેં જો પરંપરા લિખી હૈસો તપગચ્છકી પટ્ટાવળી કે અનુસાર લિખીહૈ. ઔર આપને જો દો નામ અધિક લિખે હૈ સો સસ હૈ પરંતુ યે દોનોકોં પટ્ટપર નહી ગીને જાતે હૈ ઐસા શ્રી ધર્મસાગરોપાધ્યાય તપગચ્છકી પટ્ટાવળીકી દીકામેં લિખને હૈ. યતઃ કે ચિત્ પ્રશ્નોત્તરસૂત્રિ મુખ્યાનગ્રંથપ્રણેત્ર શ્રી માનદેવસૂત્રિ ન પદવગ્નયાનગ્નંતો.

૧૩૪

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

ઔર ખરતરગચ્છકી પટ્ટનવત વાસોંને કિસ અભિપ્રાયસેં ન્યારે દો-
નામ વિશેષ લગ્નમે હે સો હમકોં માલુમ નહી હૈ.

૧૦ પ્રશ્ન—જો જૈનમત વૃક્ષ આપને ખતાયા હૈ સો તપગચ્છકા
માલુમ હોતાહૈ. વા દૂસરે કિસી ગચ્છકા હૈ? આપકે ગચ્છકા નામ કયાહૈ.
ઔર તપાગચ્છસેં કયા સંબંધ રખતા હૈ. ?

ઉત્તર—જૈનમત વૃક્ષમેં જો મધ્ય શાખા હૈ સો તપગચ્છકી પરં-
પરાકી હૈ ઔર મેંબી તપગચ્છમેં હું. તપગચ્છકે સાથ મેરા સંબંધ ૧૧
મેં પાટપર જો શ્રીવિજયસિંહસૂરિ, તચ્છિષ્ય શ્રી સત્ય વિજયગણી, ઉનોંકો
ચેલેકે પરિવારમેં હૈ.

અપૂર્ણ.

ચરચાપત્ર.

શ્રીયુત્ જૈનધર્મ પ્રકાશ માસિકપત્ર સંપાદકજી.

મહાશય! કૃપાકર નિમ્ન લિખિત લેખકો નિજ જગત પ્રસિદ્ધ મા-
સિક પત્રમેં સ્થાન દે કર મેરા પરિશ્રમ સદ્ગુણ કીજીયે.

મહામાન્ય મિત્રવર!

આપકે પુસ્તક ૬ અંક ૭ આશ્વીન શુદ્ધિ ૧૫ કે માસિકપત્ર પૃષ્ઠ
૧૦૦-૧૦૧-૧૦૨ મેં જો લેખ નાથાભાઈ ભાણુભાઈ આર્યધર્મ
પુસ્તક પ્રસારક મંડળીકે મંત્રીકી તરફસેં છપા હૈ ઉસકા ચથાર્થ જ-
તર શ્રીમાત્ આચાર્ય માહારાજશ્રીશ્રીશ્રી ૧૦૦૮ શ્રી મદ્ધિ જ્યા-
નંદ સૂરીધરજી [આત્મારામજી] નેહી લિખ દીયા હૈ. પરંતુ કુછ હ-
મબી નિજ લેખની દ્વારા વિદિત ક્રિયા ચાહતે હૈ.

૧ પ્રથમ ચલે તર્ક ક્રિયા ગિયા હૈ કિં જો મનુષ્ય કિસી દૂસરે ધર્મ
કા ખંડન કરતેપર ઉવમી હોતાહૈ સો અપની લેખની કોં ઐસી સાવધા-
નીસેં ઉઠતા હૈ જિસમેં દૂસરા મનુષ્ય ઉસકા ખંડન ન કર સકે; ચલે તર્ક
વ્યર્થ હૈ, ઔર ઈસ્સેં તર્ક કર્તાકી મૂદતા પ્રકટ હોતીહૈ. ક્યૌંકિ સાવધાન
રહનાતો ઉન મનુષ્યોંકો ચાહિયે જો અસત્ય લેખ લિખકર સત્યવાદીયોંસે
બચબીત રહેતે હૈ. ઔર ન્યાયવાન પુરૂષોંકી લેખનીમેં પક્ષપાત ઔર ભ-
યકા લેશમાત્રબી નહીં હોતા. જો શબ્દ ચથાર્થ હોતા હૈ. વંહી ઉનકી લે-

ચરચાપત્ર.

૧૩૫

ખનીસે' ત્રિખા જતા હૈ. યસ દિર તુમહી વિચાર લો "સાયકો આંચ કુ-
સી" હમારે મહારાજજી યથાર્થ લેખ કર્તા ઔર સચ્ચે ન્યાયવાન હૈ ઔર
ઈસીસેં ઉનકા "ન્યાયાંમોનિધિ" યહ વિશેષણુ યથાર્થ હૈ. ઔર યહ
સ્વામી દયાનંદ સરસ્વતીહીયે જો એક સલાય પ્રકાશમે "શ્રાદ્ધ તર્પણુ,"
કોં સ્વીકાર કર હૂસરેમેં ઉસકો છાપતેવાયોંકી હી ભૂલ કહ ગયે—જૈના-
ચાર્ય તો જો લેખ લિખતે હૈ યહ સૂર્યકે સમાન નિઃકલંક પ્રકાશમાન રહે-
તા હૈ. યદિ કિસિ ઉલ્લૂ ખુદ્દિકો ઉસકો પ્રકાશ ન દિખલાઈ દેવે તો ઉસકો કર્મ દોષ.

૨ હૂસરા તર્ક યહ કિયા ગયા હૈ કિ "કર્મવાદ પ્રધાન હૈ તો યહ
મુદ્દર્તાદિકકો કયૌં માના ગયા" ઈસ તર્કમેં બી આપકી અલ્પમતાહી સિદ્ધ
હુઈ હૈ ગિત્ર, હુક વિચારતો સહી જગ્ગ હમ કર્મહીકો પ્રધાન સમજતે હૈ
તો હમકોં આચ્છે પુરે કાર્યકામી વિચાર ચાહિયે—દેખો જગ્ગ અગ્નિ હ-
મારે સન્મુખ પ્રચંડ હોરહી હૈ ઔર હમ ઉસમેં આપના જાત્ર ડાલ દેવે-
જો તો વહ જળેગા વા નહીં, જો કહોગે જળેગા તો દિર હમકોં અગ્નિ
કા સ્વભાવ જાનતેપર ઉસમેં ઔસી યસ્તુ કયૌં ડાલની જિસમેં હમારી
હાનિ હો. ઈસી પ્રકાર જગ્ગ હમ યહ નક્ષત્રાદિકકે શુભાશુભકો જાનતે
હૈ તો દિર શુભકા યહણુ ઔર અશુભકા લાગ કરે. યહ કર્મકી પ્રધાનતા
હૈ વા નહીં. ઔર યદિ તુમેં કર્મ' શબ્દકા અર્થ હૂસરે પ્રકારસેં સમજતે
હોતો કુછ દિન સંસ્કૃત વ્યાકરણ પદો જગ્ગ તુમહારી ભ્રમ ખુદ્દિકી મલી-
નતા શુદ્ધિ હોગી.

૩ તીસરા તર્ક ભૂગોળ વિદ્યાપર કિયા ગયા હૈ, યહ ચર્ચા ખડી ગૂઢ
હૈ—ઔર તુમહારી ખુદ્ધિ જો છોટી છોટી ખાતોમેં ઊલજતી હૈ—વહ ઈસ
લાયક નહી હૈ. જો ભૂગોળવિદ્યાકા ભેદ જાન શકે—હમ પૂછતે હૈં જિન
ચાર વેદોંકો તુમ માનતે હોઉનસેં ભૂગોળવિદ્યાકા લેખ મિત્રતા હુવા હૈ,
વા આપસમેં કુછ વિરોધ હૈ? જો કહોગે વિરોધ હૈ તો પ્રથમ આપના
ધર ઠીક કરો જગ્ગ ચરચા કરના. ઔર જો કહોગે વિરોધ નહીં હૈ તો
ઉસમેં જ્યાં જ્યાં વિરોધી લેખ હૈ વહ હમ દિખલા સકેગેં.

૪ ચોથા તર્ક 'રાજાનો દદતે સૌલ્યમ્' ઈસ ખાત્ર પરકિયા હૈ ય
હતો મહામૂહતાહી પ્રગટ કરદી જૈસે કોઈ મનુષ્ય કિસી ગંવાર (મૂર્ખ) સેં
કહુ 'તેરામાઈ જોયહાંસેં ૧૦૦૦ મૈલ અર્થાત્ કત્તકત્તે ગયા હૈ ઊસકે સ-
માચાર દો ધડીમેં મંગાદેવે' તો વહગંવાર જિશ્વાસ નહી કરેગા કયૌં

૧૩૬

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

કિંવદ તારકી શક્તિકા જોદિ નહીં હૈ, પરંતુ યહી શબ્દ જળ્ય કિસી આંગ્રેજી પઢે મનુષ્યસે' કહા જળ્ય વદ તત્કાળ પ્રમાણ કરેગા ઈસી પ્રકાર પૂર્વોક્ત શબ્દ કે આઠ લાખ ક્યા સરકૃત માની તો આઠ કોડ અર્થભી માન લેગા. પરંતુ મુખી નંદીયોકોં એક અર્થભી સમજના કહીન હૈ. સો હમ કયા કરે ઉનકી યુદ્ધિ—

૫ પાંચ વા વહ તર્ક હૈ કિ સ્વામી દયાનંદ સરસ્વતી પર કડવે વચન લિખ વ્યર્થ કાગજ બિગાડે, વહ તર્કભી જૂઠા હૈ જિસ મનુષ્ય કોંધ કાતુરે મદ (નશા) ચડજતા હૈ ઉસકો સખ કુછ સ્વર્ણુ તુલ્ય દટ પડતા હૈ ઈસી પ્રકાર પ્રથ કૃતીકી આંખોમે' દયાનંદી શલાકા ડાલી ગઈ અળ ઉસકો સખ કડવે વચનહી દિખતે હૈ બિચારતો કરો. સ્વામી દયાનંદ સરસ્વતીને વેદોંકા વહી અર્થ કિયાને પૂર્વાચાર્યોને કિયાયા તોયહ બિનકી અમાન ચેષ્ટા હે જો પીસે કોંદિર પીસા ઓર જો નવીન અર્થ કિયાતો શાસ્ત્ર વિરુદ્ધવા બસ દોતો પ્રકારસે' સ્વામી દયાનંદજીકાહી શ્રમ વ્યર્થ ઐાર નાહક કાગજ બિગાડના સિદ્ધ હોતા હૈ.

૬ ઠે વહ તર્ક 'જૈની સત્યવેદ ઉનકો માનતે હૈ જો શ્રીમાન્ કૃષ્ણદેવ સ્વામી કે સમયસે' હૈ ઐાર ઐસા કહનેસે' વેદ પ્રાચીન સિદ્ધ હુવે' વહભી બડી જૂલ હૈ ક્યોંકિ એક મનુષ્યને નિજ પુત્રકા નામ 'બાદશાહ' ધર લિયા ક્યા વહ પ્રાચીન બાદશાહ હો જાવેગા તથા તુમ કહતે હો હમારે સ્વામી દયાનંદ સરસ્વતીને હિંસા ધર્મકા ઉપદેશ નહીં દીયા વહ કહના તુમારા સર્વથા જૂઠા હૈ—જિન પુસ્તકો પર તુમહારે સ્વામી દયાનંદ સરસ્વતીને અપના નયા સમાજ સ્થાપિત કિયા ઉનચાર વેદ ઐાર પંચમ મનુસ્મૃતિ કે પદપદમે હિંસાકા તથા માંસ ખાતેકા ઉપદેશ હૈ. દેખો મનુસ્મૃતિ અધ્યાય ૧૦ શ્લોક ૧૦૫-૬-૭-૮ ઇસમે ઐસે ઋષિ મુની જનોકા માંસ ખાતે બલકાયા ગયા હૈ જો પરમ વિદ્વાનભીથે. દેખો, અર્જીતઃ સુતંહેંતુ મુપા સર્પદ્ વુમુક્ષિતઃ ॥૧૦૧॥

અર્થ—અર્જીત નામા ઋષિને ક્ષુધાસે' પીડિતહોકર નિજપુત્રકો મારા.

શ્રમાંસમિચ્છન્નાતોડતું ધર્માધર્મવિચક્ષણઃ ।

પ્રાણાનાંપરિરક્ષાર્થં વામદેવો નલિપ્તવાન્ ॥૧૦૬॥

અર્થ—ધર્મ અધર્મકા જ્ઞાનતેવાક્ષા વામદેવ ઋષિ ક્ષુધાકા સતાપા શ્વાન (કતે) કે માંસકા અભિલાષી હુવા.

અરચાપત્ર

૧૩૭

મરહાજઃશુધાર્તસ્તુ સપુત્રોવિજનેવને ।

બ્રહ્મર્ગીઃપ્રતિજગ્રાહ વૃધોસ્ત ક્ષણોમહાતપાઃ ॥૧૦૭॥

અર્થ—મરહાજ મુનિ બાપ તપસ્વી નિગપુત્ર સહિત બનમેં બ્રમ તેથે. જગજુધાર્તે પીડિત હુવા તો ઉસને વૃધુનામા તક્ષુકી બહુત સીગા-ય થહણુ કરી.

શુધાર્તશ્વાતુમલ્યાગા દ્વિશ્વામિત્રઃશ્વજાઘર્તી ।

ચંડાલહસ્તાદાદાય ધર્માર્મધર્મવિચક્ષણઃ ॥૧૦૮॥

અર્થ—વિશ્વામિત્ર મુનિ પરમ વિદ્વાન ધર્મા ધર્મકા જ્ઞાતા શુધા વસ હુવા ચાંડાલી કે હાથસેં જ્ઞાનકી જાનકા માંસ લાયા.

સ્વામી દયાનંદ સરસ્વતીને જૈસે વેદ મંત્રો કે અર્થ બદલે મનુસ્મૃતિ કે અર્થબી બદલ દેનેથે, ઓર જો થહ કહોકિ સ્વામીજીને વેદ મંત્રો કે હિંસક અર્થ નહીં કિયે તો ઈસકો સ્વીકાર કરના ઐસા હૈ જૈસે ચોર મં-ત્રુષ્યકો એથ સાહુકાર સમજના, થહાં નમૂનેકે તૌરપર સ્વામીજીકે વેદ બાબકા એક મંત્ર બનકે કિયે અર્થ સહિત લિખ દેતે હે.

અશ્વિના યજ્વરી રિષો દ્રવ્ય ત્યાણી શુભસ્યતી । પુરુષુજાચન્ સ્પતમ્ થહ દયાનંદ સરસ્વતી કે કિયે હુવે ઋગ્વેદ બાબ પૃષ્ઠ ૪૭ કા મંત્ર હૈ. બીકત સ્વામીજીકા કિયા હુવા ઇસકા અર્થ—હે વિદ્યા કે ચાહનેવાલો, તુમ લોગ (દ્રવ્ય લાગી) શીઘ્ર વેગકા નિમિત્ત પદાર્થ વિદ્યા કે બ્યવહાર સિદ્ધિ કરને મેં ઉત્તમ હેતુ. (શુભસ્યતી) શુભ ગુણોકે પ્રકાશકો પાતને ઓર (પુ-રુષુજા) અનેક બાને પીનેકે પદાર્થોકે દેનેમેં ઉત્તમ હેતુ (અશ્વિના) અર્થાત જળ ઓર અગ્નિ તથા (યજ્વરીઃ) શિષ્ટ વિદ્યાકા સંબંધ કરનેવાલી (ધ્યન) અપની ચાહી હુઇ અન્નાદિ પદાર્થોકી દેનેવાળી કારીગરીકી ક્રીયાઓકા (યનસ્પત) અન્નકે સમાન અતિ પ્રીતિસેં સેવન કરો.

હમ પૂછતે હૈ ક્યા થહ અર્થ સત્ય હૈ, વેદકા કર્તા ઈશ્વર ઐસાહી ઉપદેશ દે સકતા હૈ—આહા સ્વામી દયાનંદજીને ક્યા અચ્છા દંદ્રિ જળ દે-લાયા હૈ. અજ હમકો વિશેષ લિખનેકી કોઈ આવશ્યકતા નહીં. પૂર્વોક્ત વિષયકો પાઠક ગણુ બલે પ્રકાર વિચાર કર સત્યાસત્યકા નિર્ણય કર લેવંગે.

પુરતક અજ્ઞાનતિમરભાસ્કરપર લેખની ચલાના સૂર્યપર ધૂલકી વૃદ્ધિ કરના હૈ. જિસે અપનાહી શીશ્નગર્દમેં ભરતા હૈ. એક પુરતક મેં નવીન

936

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

ખાનાય છે ગિરકા નામ “દયાનંદ છળ કપર દર્પણ” છે. યહ પુસ્તક છપ રહા છે. જળ પૂર્ણ હો જાવેગા દયાનંદીયોંકા યથાર્થ હાલ ખુલ જાવગા. તળ હમભી દેખેગેં કિ કૌન કૌનસા બાઈકા લાલ ગસકા ગતર લિખનેપર ગદમી હોતા હૈ, હમારે સાધુજીસેં પ્રશ્નોત્તર કરનેકી ઊક્તા મંત્રીજીકો કયા આવશ્યકતાથી ઈનકી પ્રાહુણગતકો તો હમહી ખલુત થે. અલમતિ વિસ્તરેણ. કિં ખલુના--

ભવદીય ઉત્તરદાતા.

पंडित जीयालाल चौधरी.

પુસ્તક “દયાનંદ છળ કપટ દર્પણ”કા કર્તા.

ફરખનગર જિલ્લા ગુડગાંવ.

श्री वज्रस्वामीनुं चरित्र.

(साधन पात्रे. ११५ मेथी.)

તે વારે હસિતની જેમ ઉંચા ઈકરવાળો અને પગના બુધરા વગારતો વજ્ર ધનગિરી તરફ દોડ્યો. નિર્મલ શુદ્ધિવાળા તેણે જઈને પિતાના ઉત્સંગમાં જોડી તે રજતેહરણ લીલા કરવાના કમલની જેમ ગ્રહણ કર્યો. તે સમયે વજ્રના હસ્ત કમલથી ધારણ થયેલ રજતેહરણ પ્રવચનસીમા સુધી મુગ્ધ જેવો શોભવા લાગ્યો. ઉલ્લાસપ્રમાદ થતા કુંદ પુલની સ્ત્રીના સરખા આકારવાળા કંઠની ધ્રુવિ સિન્ધુ સ્વરૂપે તેમનાં ને રાગન રજ્જીથી ખીણે કાઢી વસ્તુ ઉપર દર્શિ કરવો નહિ. તેથી સુવર્ણ સમયની પડિનીની જેમજ્વળતા રાગેથી સુનંદા પ્રકાશે દાપ દર્શિ આ પ્રમાણે વિચારવા લાગી 'નારા ભગ્જે દિક્ષા લીધી, ભક્તિએ દિક્ષા લીધી અને પુત્ર પણ દિક્ષા લેશે; માટે હું પણ પ્રવ્રજ્યા અંગીકાર કરું. મારે ભાઈ નથી ભક્તિ નથી અને સાંપ્રતકાળે પુત્ર પણ નથી માટે મારે અહવાસથી પરિવ્રજ્યાજ્ઞ શ્રેયસ્કરી છે. એ પ્રમાણે પોતાના મનમાં નિર્ણય કરી સુનંદા પોતાના ઘર પ્રત્યે ગઈ અને મુનિઓ પણ તે બાળકને લઈ ઉપાશ્રયે ગયા તે સમયે વ્રતની ઈચ્છાવાળો વજ્ર તેટલી ઉમરનો છતાં સ્તંત્રપાન ન કર

୧. ଉତ୍ତର-ସ୍ତମ୍ଭ.

વજ્રસ્વામીનું ચરીત

૧૩૯

રતો હવે તેથી તેને પરિવ્રજ્યા આપીને સાધવીના આશ્રય નીચે સોંપ્યો સંસાર થતી અસંત વૈરાગ્ય પામેલી સુનંદાએ પણ ભાગ્યની પ્રબલતાથી તેજ ગચ્છાચાર્ય સમીપે દિક્ષા અંગીકાર કરી.

એમ ભગવાન વજ્રસ્વામી અતુકમે વૃદ્ધિ પામવા લાગ્યા. તે દરમ્યાન પઠન કરતા સાધુઓના મુખથી સાંભળી તેઓએ પદાનુસારી^૨ લખિયા યોગથી અગીયાર અંગનું અધ્યયન કર્યું. જ્યારે આઠ વર્ષની ઉંમર થઈ ત્યારે મહર્ષિ હર્ષ પામી આર્યાના આશ્રય નીચેથી પોતાને ઉપાશ્રયે લઈ ગયા અને વજ્રસ્વામીના ગુરુ અવન્તી તરફ ચાલ્યા તેવામાં રસ્તે અખંડ ધારા વર્ષાદ વરસવા લાગ્યો. એટલે કાંઈ યક્ષની કુંપડી જેવા છરણ મકાનને જોઈ સર્વ સાધુઓની સાથે ગુરુ મહારાજ ત્યાં રહ્યા, તેવામાં વજ્રસ્વામીના પૂર્વ જન્મના મિત્ર જૂબક દેવતાઓ સત્વની પરીક્ષા કરવાને લાંબણિકનો વેશ લઈને આવ્યા. તે વણિક રૂપ દેવતાઓ તે મકાનની સમીપે જોમાં ઉચ્છ્રમ્ન અથ્થ અને વૃષભ બાંધ્યા છે, ઊંચા જ્યાં ચરે છે, ગાણોનો સમુદ જ્યાં પડેલો છે તાંબુઓ જેને વિષે નાખેલા છે વિક્રિય વસ્તુની ગુણોની શ્રેણિઓ જ્યાં હાંકેલી છે, રાંધેલા અન્નના પાત્રો જ્યાં ઉતારેલા છે, જન સમૂહ જ્યાં ભોજન કરે છે, તુણથી બનાવેલી છત્રીઓ ઓઢી માણસો જ્યાં કામ કરે છે એવો એક આવાસ બનાવ્યો. વરસાદ જ્યારે વિરામ પામ્યો ત્યારે તેઓ વંદન પૂર્વક આચાર્ય મહારાજને બિક્ષાર્થે નિમંત્રણ કરતા આવ્યા. વૃદ્ધિ નિવૃત્ત થયેલી જોઈ ગુરુપાદે બિક્ષા લેવા માટે પીતૃયોજન વજ્રને આદેશ કર્યો તે સમયે આવરચકી કહી બીજું મુનીને સાથે લઈ વજ્રસ્વામી મહારાજ પાસે દ્વિતિ વિચારતાં વહેવાના ચાલ્યા, પરંતુ રાત્રે ત્રણ રેણુ સદૃશ પાત્ર પડતા જોઈ અપકાળની વિરાધનાથી ડરીને પાછા વળ્યા. ત્યારે હુસાર નાન જળ વૃદ્ધિનો નિરોધ કરીને 'હવે વૃદ્ધિ તથા' એમ કહેતા તેઓ પુનઃ બોલાવવા લાગ્યા. તેઓના અસંત આશ્રહથી વૃદ્ધિનો અભાવ જાણી વજ્રસ્વામી ચાલ્યા અને ભક્તપાનાદીએ સુંદર તે આવાસમાં ગયા ત્યાં અન્નપાન દેવાની ઈચ્છાવાળા તે દેવને સંભ્રમિત જોઈએ વિચારણુ બાળ સાધુએ દ્રવ્યક્ષેત્ર કાળ બાવવડે ઉપયોગ આપ્યો. વિચાર્યું કે આ ઊજ્જયિનીક્ષેત્ર સ્વભાવથીજ કર્કશ છે ત્યાં કુળંગાડદિક^૩ વસ્તુ

૨ એક પદ સાંભળવાથી આખો ગ્રંથ યાદ થઈ જાય એ પદાનુસારી લખિય. પૂર્વ ભવે કરેલા જ્ઞાનના ક્ષયોપશમથી એ લખિય પ્રાપ્ત થાય છે.
૩ કાળાથી બનાવેલી.

૧૪૦

શ્રી જૈનધર્મ પ્રકાશ.

ક્યાંથી ? વળી પ્રથમ વરસાદે એ વસ્તુનો સંભવ પણ ન હોય; દેનાર અનિમેષ ચક્ષુવાળા અને ભૂતળને વિષે નહિ સ્પર્શ કરતા ચરણવાળા છે; માટે નિશ્ચયે આ દેવપિંડ છે સાધુને એ ન કહ્યે માટે આહાર ગ્રહણ કર્યા શિવાયજ ગુરુ સમીપે જઈ. એમ વિચારી ભિક્ષા લીધા શિવાય પાછા વળ્યા તે સમયે તેના સત્વથી આશ્ચર્ય પામેલા દેવતાઓ પ્રગટ થઈ બોલ્યા—‘હે વજ્ર ! અમે તારા પૂર્વ જન્મના મિત્ર જાંબક દેવતા છીએ. અત્રે તને જોવા માટે આવ્યા છીએ.’ હજુ પણ અમે તારા મિત્રજ છીએ.’ એમ કહી સંતોષ પામેલા તે દેવોએ કરેલી માયાતું જાણે નિષ્ક્રય હોય તેમ વૈક્રિયકલ્પિત નામની વિદ્યા આપી.

ખીજી વખત જેઠ માસમાં વિહાર કરતા વજ્રસ્વામી પ્રત્યે તે દેવોએ વણિકરૂપે આવી ઘૃતપુરર વહોરાવવા પ્રાર્થના કરી. તે સમયે પણ તેના આવાસ પ્રત્યે જઈ ઉપયોગ વિદુર સ્વામી દેવપિંડ જાણી પૂર્વગત ગ્રહણ કર્યા શિવાય પાછા વળ્યા; તે સમયે વજ્રસ્વામીના તે દેવ મિત્રોએ પ્રસન્ન થઈ આકાશગાગિની વિદ્યા આપી.

એમ ગચ્છ મધ્યે વિહાર કરતા વજ્રસ્વામીને પદાનુસારી લલ્પિધના યોગથી અંગીઆર અંગ નિશ્ચળ થયા, એ ઉપરાંત પૂર્વગત જે જે વસ્તુઓ પઠન કરતા શ્રવણ કરી તે તે સર્વે તે મેધાવિ બાળસાધુએ ગ્રહણ કરી. જ્યારે જ્યારે ખીજ સાધુઓ પઠન કરવાને માટે કહે ત્યારે ગર્વરહીત તે બાળ નિદ્રાળુની જેમ કાંઈ ગુણ ગુણારવ કરે. સાધુઓની આગામી ભંગ કરવામાં બીર એવા વજ્ર મહારાજ પોતાની શક્તિ ન પ્રગટ કરતા પ્રગટપણે કાંઈ ગણગણાટ કરી ખીજઓને પઠન કરે છે એવું જણાવે.

એક દિવસ મધ્યાહ્ને ખીજ સાધુઓ ભિક્ષા કરવાને ગયા અને આચાર્યવર્ય વડીનીતિ કરવા આહાર ગયા. પાછળ ઉપાશ્રયના રસ્તે જઈને એકલા તે બાળ સાધુ રહ્યા તે સમયે ઉપરિને સારે સાધુઓના મંડવરવ બેસાડીને શિષ્યોની મધ્યે આચાર્યની જેમ પોતે આચાર્ય હોય એવી પ્રાવૃત્તિના અભિવેર સદૃશ નિર્મિતી વાચના આપવાનો આરંભ કર્યો. એ પ્રમાણે અંગીઆર અંગ અને પૂર્વગત વિષયોની વાચનાને દૂરથી પાછા આવતા ગુરુએ સાંભળી. વસતિદાર સમીપે આવી ગહગહારવ શ્રવણ કરી ગુરુપાદ વિચારવા લાગ્યા કે ‘શુ સાધુઓ જાણી પાછા આવ્યા? ભિક્ષા

૧ બાહુ. ૨ ઘેળર.

પણસ્વામીનું ચરોલ.

૧૪૨

અહણુ કરીને આવેલા તેઓ મારા આવવાની વાટ જોઈ સ્વાધ્યાય કરે છે? દાણવાર ઉભા રહી વિચાર કરી પડિત શ્રેષ્ઠ આચાર્યવર્યે બાણુ કે આતો બાણુ વજ્ર વાચના આપતો હોય એવો ધ્વનિ છે. એ પૂર્વગત વિષયની અને એકાદશ અંગની વાચના આપે છે તે શું ગર્ભમાં બાણુ હશે? નિશ્ચયે આ બાણુનું ચરિત્ર વિસ્મયકારી છે. સાધુઓ અધ્યયન કરાવે છે ત્યારે એ બાણક આટલા માટેજ આગસ કરે છે. બાણપણથી પઠન કરવામાં આગસુ છે એમ બાણી અમે તેને શિક્ષા કરીએ છીએ. તોપણ મહત્ત્વ યુદ્ધિવાળો તે બાણ જરા પણ ગં યાતના વિના સ્વમારા વચનની અવગણ કરતો નથી. હવે એ બાણ મારા આવવાથી લજ્જત ન પામે એમ ધારી શિષ્ય ગુણે રોમાંચિત થયેલ ગુરુપાદ કાંઈક પાછા હઠ્યા. પછી મહોટે શબ્દે નૈવેદિકી કહી એટલે ગુરુને શબ્દ સાંભળી વજ્ર પણ આસન ઉપરથી ઉડી ગયો. ગુરુ મંદ ગતિએ અંદર પ્રવેશ કરે તેટલામાં સર્વે ઉપધિઓ સ્વસ્વસ્થાને મુકી દીધી. પછી ગુરુની સામે આવી તેમનો દંડ અહણુ કર્યો અને પગનું માર્જન કરવા લાગ્યો. વંદન કરવાવડે ગુરુના ચરણ કમળની રજ પોતાને બાળે લગાવી અને આસન ઉપર બેઠા પછી ગુરુના પાદ પ્રાસુક જળથી ઘોઈ તે પાણી મસ્તકે ચડાવ્યું. વાંચનાર! કેવી એની ગુરુભક્તિ છે એ વિચાર કર. પોતાને અકથ્ય જ્ઞાન છતાં-તેથી જરા પણ ગર્વિત ન થતાં-આવી રીતે ગુરુ મહારાજની ભક્તિ કરવી એ વિનય ગુણની બલિહારી સમજ અને એવાજ પ્રકારનો વિનય પ્રાપ્ત કરવા ઉત્સુક થા.

આચાર્ય પણ તેના આવા ગુણથી વિચારવા લાગ્યા કે આ બાણક મહત્ત્વનો છે, શ્રુતસાગરનો પારમાર્ગી છે અને ગન્ધર્વ નાજી કમળમાં વજ્ર સમાન છે. મારે એના મહત્ત્વને નહીં જાણનારા બીજા સાધુઓ એની અજાણ ન કરે એવો મત્તા નુ કરે પછી રાત્રી સમયે સર્વે શિષ્યોને બોલાવી ગુરુ મહારાજને કહ્યું કે 'કાલે અમારે અમુક ગ્રામ પ્રત્યે જવું છે. સાંજે ત્રણ દિવસ અમારી સ્થિતિ થશે.' તે સમયે યોગ પ્રતિપ્રત્ન શિષ્યોએ વિજ્ઞાપના કરી કે 'ભગવાન! અમારો વચનાચાર્ય કોણ થશે?' ગુરુએ આદેશ કર્યો કે 'વજ્ર તમારો વચનાચાર્ય થશે' અને તે કુકમ કાંઈ પણ વિચાર કર્યા શિવ ય ભક્તિમાન શિષ્યોએ અંગીકાર કર્યો.

આપણું.

૧૪૨

શ્રી જૈનધર્મ પ્રેકાશ.

પ્રતિક્રમણ.

(સાંધણ પાને થી.)

એ પ્રમાણે ચારિત્રાચારાદિની શુદ્ધિ કરવાના વિધિને વિષે તે સંજ્ઞા-
ધી કાર્ય સિદ્ધિને ઈચ્છનારે શ્રાવક, ચારિત્રાચારાદિના આરાધક બગવાન,
આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને સર્વ સાધુ મહારામ્નને સમ્યક્ પ્રકારે નમસ્કાર કરી
અતિચાર ૩૫ મારથી બચેલો હોય તેમ કાયરૂપ પ્રેષ્ટિ નીચી નમાવી-શિર
ભૂતળે સ્થાપી-સકલ અતિચારનું ખીજક 'સવ્વ સવિ દેવમ્મિઅ' એ સૂત્ર
ખોલે. એ સૂત્ર સર્વ પ્રતિક્રમણનું ખીજક ન્વણુનું, ખીજકના ઉપન્યાસ વડે
બગવંતના કૌતુકને વિષે સ્વ અર્થની સામાન્ય વિશેષ રૂપતા પમાય છે.
ખીજ પણુ ધણા અર્થોને વિષે એવા ખીજક હોય છે, તે પ્રમાણે અત્રે પ-
ણુ ન્વણુનું. એ સૂત્રનો અર્થ આ પ્રમાણે છે-સર્વે દિવસ સંજ્ઞાધી અતિ-
ચાર-દુશ્ચિતિત એટલે પર દ્રેષાદિક દુષ્ટ કાર્યો ચિંતવવાથી થયા હોય તે-
દુર્ભાષિત એટલે ઉપયોગ રહીત અનિષ્ટ દુષ્ટાદિ બાપા ખોલવાથી થયા હોય
તે-દુસ્પ્રેષ્ટિત એટલે ઉપયોગ રહીત હાલવા સાલવાથી તથા કામાસનાદિક
કાર્યની દુષ્ટ ચેષ્ટા રૂપ પ્રવૃત્તિ કરવાથી થયા હોય તે-મારા મિથ્યા યાઓ.
આખા પ્રતિક્રમણનો હેતુ આજ છે. પ્રતિક્રમણમાં આ સર્વે ક્રિયા વિરતાર-
થી કરવાની છે માટે આ સૂત્રને ખીજક રૂપ ન્વણુનું.

પછી હકીને પ્રથમ ચારિત્રાચારની શુદ્ધિને અર્થે 'કરેમિભ'તે સામા-
ઈઅ' અને 'ઈચ્છિગિ કાગિ કાઊસગ્ગ' વિગેરે સૂત્રો ખોલી કાપોત્સર્ગ કરે.
સમીક્ષક-જ્ઞાનાચારાદિકની શુદ્ધિ અર્થે કાપોત્સર્ગ કર્યા શિવાય પ્રથમજ્ઞ ચા-
રિત્રાચારની શુદ્ધિને અર્થે કાપોત્સર્ગ કરવો તેનું શું કારણ ?

ઉત્તર-જ્ઞાનાદિને વિષે ચારિત્ર એ શ્રેષ્ઠ છે. કારણકે એ મુક્તિનું અનંતર
કારણ છે અને જ્ઞાનાદિ પરંપર કારણ છે. સંપૂર્ણ ચારિત્ર જો યથા ખ્યાત તે શૈ-
લેશી અવસ્થાને વિશેષ પ્રાપ્ત થાય છે અને તદનંતર પ્રાણિ અવસ્થા મુક્તિ પામે
છે. સંપૂર્ણ જ્ઞાન એટલે કેવળજ્ઞાન પ્રાણિને મોકની આદી ચાર વ્રાતી કર્મનો ક્ષય
થવાથી પાય છે પણ તદનંતર અવસ્થા મુક્તિ પ્રાપ્ત થતી નથી; કારણ કે

પ્રતિક્રમણ.

૧૪૩

જ્ઞાન પામ્યા પછી કેવળી અવસ્થામાં આયુષ્ય હોયતો વિચરે છે. જન્યન્થી કોઈ પ્રાણી અંતગત કેવળી થાય તોપણ તેને સયોગી અયોગી ગુણ સ્થાનકના બાવથી એક અંતઃસૈદ્ધર્ષતું અંતર હોય છે એટલે કેવળ જ્ઞાન થયા પછી યથા ખ્યાત ચારિત્ર પ્રાપ્ત થાય અને તે પછી પ્રાણિ મૃત થાય કહ્યું છે કે.

જમ્હા દંસણ નાળા સંપુન્નફલંનદિંતિપત્તેઅં

ચારિત્ત જુઆદિતિઅ વિસિસ્સણ તેણચારિત્તં ..

“ચારીત્ર વિના જ્ઞાન અને દર્શન પ્રત્યેક સંપૂર્ણ ફળ આપતા નથી પરંતુ ચારિત્રે યુક્ત હોય તો સંપૂર્ણ ફળ આપે છે તેથી ચારિત્ર ગરિષ્ઠ છે તથા—

સમ્મત્તંઅચરિત્તસ્સ હુજ્જમયણાણનિઅમસોનથિય ।

જોપુણ ચરિત જુત્તો-તસ્સજ નિયમેહ સમ્મત્તં ॥

અચારિત્રવંતને બજનાએ સમકિત હોય પણ નિયમ નથી પરંતુ ચારિત્રે યુક્ત પ્રાણિને નિયમે સમકિત હોય.

વળી જોત્ર વૃદ્ધ પુરુષને સદ્ગુણિ અને પરાક્રમી બાળકને પ્રણામ ન કરે પરંતુ રાજ્ય લક્ષ્મીએ અંલકૃત બાળક હોય તો તેને સર્વે નમસ્કાર કરે એજ પ્રમાણે કેવળજ્ઞાની અલકૃત હોય તો તેને જન સમુહ પ્રણામ કરતો નથી પરંતુ ચારિત્રે કરીને સંયુક્ત થાય ચારે તેને જન સમુહ અને શક્તા દી દેવો પણ પૂજે છે. આ કારણથી કેવળજ્ઞાનથી પણ ચારિત્ર અધિક ગણાય છે અને તેટલા માટેજ વિચક્ષણ મનુષ્યો તે પ્રાપ્ત કરવાને ઈચ્છા વંત હોય છે. એવી રીતે જ્ઞાનાદીને વિષે ચારિત્ર ગરિષ્ઠ છે માટે પ્રથમ ચારિત્રા ચારની શુદ્ધિને અર્થે કાયોત્સર્ગ કરવો.

કાયોત્સર્ગ નવ પ્રકારે થાય છે—૧. ભો રહી કાયોત્સર્ગને વિષે ધર્મ શુકલ ધ્યાન ધ્યાય તે ઊચ્છિતોચ્છિત. ૨. જોને વિષે ધર્માદિચારમાંથી કોઈ પણ પ્રકારનું ધ્યાન ન ધ્યાય તે દ્રવ્યોચ્છિત. ૩. જોને વિષે આર્ત શૈદ્ર ધ્યાન ધ્યાય તે દ્રવ્યથી ભોલો અને ભાવથી બેઠેલો એટલે ઊચ્છિત નિષ્ણ. આ ત્રણ પ્રકાર ભો રહીને કાયોત્સર્ગ કરવા આશ્રી છે. ૪. બેસીને કાયોત્સર્ગ કરે અને જોને વિષે ધર્મ શુકલ ધ્યાન ધ્યાય તે દ્રવ્યથી બેઠેલો પરંતુ ભાવથી ભોલો છે માટે નિષ્ણોચ્છિત ૫. ધર્માદિચાર ધ્યાનમાંથી કોઈ પણ ધ્યાન ન ધ્યાય તે નિષ્ણ. ૬. જોને વિષે આર્ત શૈદ્ર ધ્યાન

૧૪૪

શ્રી જોધર્મ પ્રકાશ.

ધ્યાય તે નિપજ્ઞો નિપજ્ઞ આ ત્રો ભેદ જોસીને કાયોત્સર્ગ કરવા આશ્રી છે. સુતો કાયોત્સર્ગ કરે અને તે વિષે ધર્મ શુદ્ધ ધ્યાન ધ્યાય તે નિપજ્ઞોચ્છિત એટલે દ્રવ્યે સુતેલો છે પણ ભાવથી ઉભયો ગણાય કા-
રણ શુભ ધ્યાનને વિષે પ્રવર્તમાન છે ૮ જેને વિષે ધર્માદિ ચાર ધ્યાન ન ધ્યાય તે વિપત્ર, ૯ જેને વિષે આત્મ શૈલ ધ્યાન ધ્યાય તે નિપત્ર નિ-
પત્ર એ પ્રકારના નવ ભેદમાંથી પ્રથમ ભેદ જે દ્રવ્યે શરીરથી પણ ઉભા રહીને અને ભાવથી શુદ્ધ પરિણામવત થઈને ઉચ્છિન્નોચ્છિત તે રીતે કાયોત્સર્ગ કરવો,
અપૂર્ણ.

વર્તમાન ચરચા.

શ્રી મુર્શીદાબાદમાં સમ વસરણનો મહોત્સવ.

ખાલુ સાહેબ રાય ધનપતિસિંહ હજીના તરફથી આ મહોત્સવ ખાલુ
ઠાઠ સાથે થયો છે તેમાં બેંચુ તેમના પુત્ર તરફથી ઉજમણું પણ મંગાણું
હતું. ઉપગરણો સારા મેળવ્યા હતા. ફરેલીની ધડીઓને સ્થાનકે ધડીઆળો
સુકી હતી. સદરહુ મહોત્સવમાં પ્રથમથી દીવસે ખાલુ સાહેબના રાણી મેના
કુંવરીએ સોના રૂપાના ચવથી ભગ હવંતની સન્મુખ સ્વસ્તિક કર્યો હતો
અને સાચા મોતીવડે ભગવંતને વૈભવાયા હતા. ખીજ પણ સાચા મો-
તીના સ્વસ્તિકા વિશેષે થયા હતા. જે આ સ્વસ્તિક દૃષ્ટિએ જોતાં શ્રેષ્ઠિક
રામના સમયની પ્રતીમા ઉઠતી હતી. જે દેવે દીવસે ખાલુ સાહેબના પુત્ર
મહારાજ સાહેબે મોતીનો સ્વસ્તિક કરીને તેના ઉપર હીરા નડીત સુવર્ણ
ની સોપારી સુકી હતી આ પણ જાણીતી અદ્વિતીય કાર્ય અન્યુ છે. વરધોડાના
મોહણમાં વરધોડા દરરોજ ચડતા હતા તેમાં તણ વરધોડા મોટા આડ
બરથી સુચા હતા તેને વિશે પણ એક વરધોડોતો ખાલુ મોટો ચડ્યો
હતો જે કે લાંબી છ ગાઉ ઉપર : અકાસમ અખરમાં શ્રી નેમીનાથનું મંદીર
છે ત્યાં લઈ જવામાં આવ્યો હતો. જે દેવે દીવસે મોટું સ્વામીવચ્છળ કર-
વામાં આવ્યું હતું જેમાં રૂપાંચની પરભાવના કરી હતી. આ શિવાય ચ-
તુર્માસમાં અને જ્ઞાન પંચમીને દીવસે તે પણ રાય બાહુર વિસુનચંદ દુધેડી-
યા વિગેરેની તરફથી વ્યાખ્યાનમાં રણુ છે રૂપાંચની પરભાવનાઓ થઈ હતી.
આ બધા ઉપગાર મુની હંસા છે વિજયેજ મહારોજના ચતુર્માસ રહે-
વાથી તેમજ ધર્મે ઉપદેશથી થયો છે. મુનીરાજના પગમાં ચાંચ લાં
આ પ્રમાણે સાસનોતી થયાજ કે પ્રાણી છે કો ખાલુના !
અવર

પુસ્તકોની પહોંચ.

શ્રી રંભા મંજરી નાટિકા જૈની-શ્રી નયચંદ્રસૂરિકૃત સદરહુ અન્ન-થ મળ માગધી અને ટીકા સંસ્કૃત ભાષામાં છે. જૈન વર્ણને ખરીદ કરવા લાયક છે. કિંમત આઠ આના છે. જોધએ તેણે શ્રી અમદાવાદ શાસ્ત્રી રામચંદ્ર દીનાનાથ (પ્રસિદ્ધ કર્તા) ને ઠે. સાંકડીશેરી જતીની પોળમાં લખવું.

શ્રી વૈરાગ્ય રત્નાકર માગ પહેલો-આ ભાગમાં શ્રી વૈરાગ્યશતક બહુજ વિસ્તાર યુક્ત અર્થ તથા પ્રાસંગિક કથાઓએ સં-યુક્ત સમાવેલ છે. જૈન બંધુઓને અવશ્ય ખરીદ કરવા લાયક અને નામ પ્રમાણે ગુણવાળો અર્થાત્ ખરેખર વૈરાગ્ય રસનો સમુદ્રજ છે. પ્રસિદ્ધ કર્તા શાસ્ત્રી રામચંદ્ર દીનાનાથ તથા આવક કચરાભાઈ ગોપાળદાસે બહુજ ઉત્તમ પ્રયાસ કરેલો છે. કિંમત બુકના અને પ્રયાસના પ્રમાણમાં એક રૂપીઆ છે તે વાસ્તવિક છે. જોધએ તેમણે અમદાવાદ પ્રસિદ્ધકર્તાને લખવું.

ઉપરની બંને બુકોની એકેક પ્રત પ્રસિદ્ધ કર્તા તરફથી અમને ભેટ દાખલ મળેલી છે તે સ્વીકારીએ છીએ. સદરહુ બંને બુકો અમારી એકીસમાંથી પણ મળી શકશે. પરદેશવાળાએ પોસ્ટેજ જુદું ચેકલવું.

લવાજમની પહોંચ.

- ૧-૩ જકીલ જીવણલાલ દુલચંદ
- ૪-૨ શા અમરચંદ ન્યાલચંદ
- ૨-૬ શા જમનાદાસ હીરાચંદ
- ૧-૩ શા હીરાચંદ વેલજી
- ૧-૩ શા દુલચંદ બેચર
- ૨-૬ શા લક્ષ્મીચંદ મોહનલાલ
- ૦-૮ શેઠ ગોડા લખુ
- ૨-૬ શા રાધુચંદ રતનજી
- ૧-૩ શા ચંપીચંદ પુરુષોત્તમ
- ૧-૩ શા ચંપુલખ મોતીચંદ
- ૧-૩ શા મોહન મોણશી
- ૧-૩ શા પુનમ જંગલ
- ૧-૩ શા મોતીલાલ રામચંદ
- ૧-૨ શા મોણિકચંદ કપુરચંદ
- ૧-૩ શા ચંપુલખ ખુણચંદ

- ૧-૩ શા જસરાજ હેમજી
- ૧-૩ શા જગજીવન વમજચંદ
- ૪-૧૨ શા પીતામરદાસ શાંતીદાસ
- ૧-૩ શા મુળચંદ રામજી
- ૧-૩ મેતા દેવકરણ અદકરણ
- ૧-૩ મેતા કાળીદાસ મોતીચંદ
- ૧-૩ શા કસ્તુરચંદ રૂપચંદ
- ૧-૩ શા ચુનીલાલ પ્રેમચંદ
- ૨-૬ શા ઉમેદ બેચર
- ૧-૧૨ શા ધનરાજ હેમરાજ
- ૧-૧૨ શા વીરચંદ અમીચંદ
- ૧-૧૨ શા કપુરચંદ લખમીચંદ
- ૧-૧૪ શા સુદરજી હરચંદ
- ૧-૩ મણશાળી ધારશી મુળજી
- ૦-૮ શા દુલચંદ ધરમશી

૦-૯ શા કરમચંદ વહરાજ
 ૧-૭ મેતા રૂગનાયજી વેલજી
 ૧-૪ દોશી કેશવજી પદમશી
 ૧-૩ દોશી જદવજી ખુશાલચંદ
 ૧-૩ શા તલકચંદ માણેકચંદ
 ૨-૬ વોરા સુખણચંદ જીવરાજ
 ૩-૯ શેઠ મોતી બાવાજી
 ૧-૩ શા અમરચંદ કેશવજી
 ૧-૦ શા બકાર ઉજમ
 ૧-૩ શેઠ ઘેલા વરધમાન
 ૧-૩ દોશી ખેચર ટાકરશી
 ૨-૬ શા વીરચંદ જીવાભાઈ
 ૦-૩ શા તલકચંદ બાઈચંદ
 ૧-૩ શા જીવચંદ કુપુરચંદ
 ૧-૩ શા હીરાચંદ કકલ
 ૧-૩ મેતા ગુલાબચંદ જીવા
 ૧-૩ દોશી કરશનજી હેમચંદ
 ૧-૩ દોશી કાળીદાસ કેશવજી
 ૧-૨ ઠંકર જોરામ ગીલા
 ૧-૩ શા દામા ધારા
 ૧-૦ પરી, ખીમા અવેર
 ૧-૩ શ્રી કાળીઆકનો સંઘ
 ૨-૦ દોશી કૃતેચંદ હકમચંદ
 ૨-૬ વસા સોમચંદ ખીમજી
 ૨-૬ વોરા સવાઈચંદ તારાચંદ
 ૧-૩ શા કુપુરચંદ કૃતેચંદ
 ૦-૧૨ શેઠ દીપચંદ માણેકચંદ
 ૧-૩ શા ગુલાબચંદ રતનચંદ
 ૧-૩ અવેરી હરજીવન મગનચંદ
 ૧-૩ શા મગનભાઈ કરતુરચંદ
 ૧-૩ શેઠ સારાભાઈ મગનભાઈ
 કરમચંદ
 ૧-૩ શા નવલચંદ મોતીચંદ
 ૧-૩ શા અવેરચંદ ડાવાભાઈ
 ૧-૩ પરી, બાલાભાઈ મગનલાલ

૧-૩ અવેરી બાલાભાઈ છોટાલાલ
 ૧-૩ રા. રા પોપટભાઈ જોશંગ
 ૧-૩ શા રામજી લાલાજી
 ૧-૧૨ પરી, નાનચંદ જોશંગ
 ૨-૬ શા ગોપાળદાસ ચીંતામણીદાસ
 ૧-૩ શા મોતીચંદ તેમીદાસ
 ૧-૩ વોરા કલાણજી લીલાધર
 ૩-૦ રાજેશ્રી ચેનમલ નરશંગજી
 ૧-૩ વોરા હરજીવન લાલચંદ
 ૧-૩ શા બોધાભાઈ પ્રેમચંદ
 ૨-૮ શા હીરાચંદ સુખજી
 ૧-૩ શા જગાભાઈ છોટાભાઈ
 ૧-૩ અવેરી સફપચંદ ધોળીદાસ
 ૧-૩ શા સવચંદ લાલચંદ
 ૨-૬ શેઠ દલપતભાઈ મણુભાઈ
 ૧-૩ શા હેમચંદ માણેકચંદ
 ૩-૨ શેઠ મોહનભાઈ મગનભાઈ
 ૧-૩ શા રતનચંદ વસ્તાચંદ
 ૧-૩ શા જુદરચંદ વસ્તાચંદ
 ૨-૬ શા ધરમશી લખમીચંદ
 ૧-૩ શા જોડાભાઈ ગુલાબચંદ
 ૩-૯ અવેરી હીરાચંદ ઇશ્વરદાસ
 ૪-૧૨ અવેરી ખીમચંદ મુળચંદ
 ૨-૬ વાસા હેમચંદ જીવા
 ૧-૩ શા માણેકભાઈ રણુશી
 ૧-૩ શા વીરચંદ રતનાજી
 ૧-૩ શા મણેશ વેલજી
 ૧-૩ જૈની મુકુંદલાલ જોડુમલ
 ૧-૩ શેઠ ઉમાભાઈ હઠીશંઘ
 ૨-૬ શા ઉમાઈઆ યોબજી
 ૪-૦ શા દામજી કાનજી
 ૧-૩ શા કુંચરજી ધારશી
 ૧-૩ શા ગોમાજી મીયાંજી
 ૨-૬ પરી, બાલાભાઈ ગીરધરલાલ
 ૧-૩ પરી, શામળભાઈ નથુભાઈ
 ૨-૬ દોશી શંકરલાલ વીરચંદ